

Naturvärdesinventering som underlag för detaljplan Arena Skubbet, Vårgårda.

Fastigheter som berörs: Grästorp 15:1 samt Västölet 1:40 och 1:14

Therese Alfsson och Calle Bergil, *Melica gröna konsulter*

2018-09-07

Fiskhamnsgränd 10
414 58 Göteborg
031 85 71 00
www.melica.se

Naturvärdesinventering som underlag för detaljplan Arena Skubbet, Grästorps kommun. Fastigheter som berörs:
Grästorp 15:1 samt Västölet 1:40 och 1:14.
2018-09-07

Uppdragsgivare: Grästorps kommun

Uppdragsgivarens kontaktpersoner: Johan Skoglund, samhällsbyggnadschef, Grästorps kommun och Emma Lindberg, detaljplanearkitekt, Tengbom.

Uppdragsledare: Therese Alfsson

Fältbesök: Calle Bergil och Therese Alfsson

Rapport: Therese Alfsson

Foton: Therese Alfsson, Calle Bergil

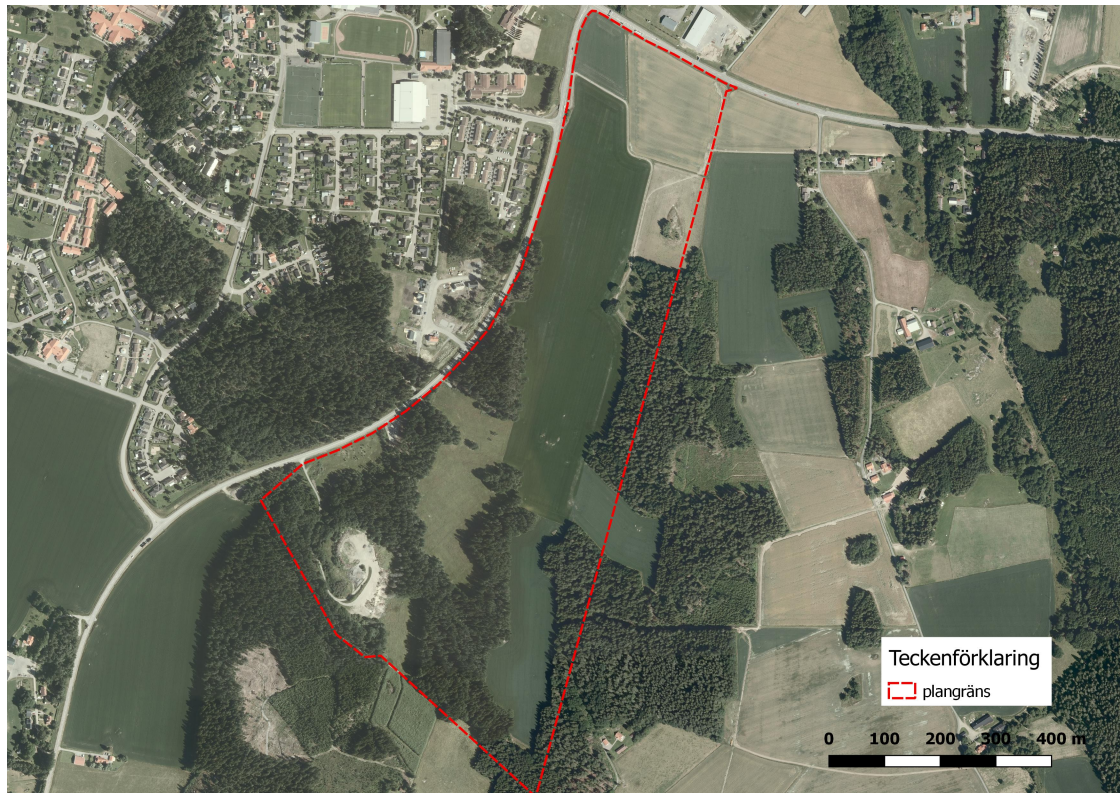
Kvalitetsgranskning: Calle Bergil

Innehållsförteckning

NATURVÄRDESINVENTERING SOM UNDERLAG FÖR DETALJPLAN ARENA SKUBBET, VÅRGÅRDA.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
UPPDRAGET.....	4
METOD.....	4
NATURFÖRHÅLLANDEN	7
RESULTAT	9
TIDIGARE DOKUMENTERADE VÄRDEN.....	9
AVGRÄNSADE NATURVÄRDESOBJEKT	9
1. Stor åkerholme med torr mark, lavklädda hållar och solitärbjörkar.	9
2. Igenväxande körväg	10
3. Igenväxt dike.....	11
4. Lägerplats	11
5. Hedartad vägren	12
6-9. Åkerholmar.....	13
10. Lövskog.....	13
11. Grova tallar.....	13
AVGRÄNSADE LANDSKAPSOBJEKT	14
NATURVÄRDESBEDÖMNING - SLUTSATS	14
SKYDDADE ARTER.....	14
REFERENSER	15
BILAGA 1. NATURVÄRDESKLASSNING ENLIGT SVENSK STANDARD SS199000:2014	16

Uppdraget

Grästorps kommun arbetar med att ta fram en detaljplan för en skidtunnel och sportcentrum - Arena Skubbet - i den sydöstra delen av Grästorps tätort (se karta). Området är cirka 48 hektar och består idag av jordbruksmark, skog och en deponi. Som underlag till detaljplanen behöver områdets naturvärden inventeras, och därför fick Melica uppdraget att utföra en naturvärdesinventering. Resultatet presenteras i denna rapport.

Karta 1. Karta med gränser för inventeringsområdet.

Metod

Naturvärdesinventeringen har utförts av biologerna Therese Alfsdotter och Calle Bergil vid Melica. Rapporten har utarbetats av Therese Alfsdotter.

Arbetet inleddes med att befintliga naturvårdsunderlag för inventeringsområdet och dess omgivning studerades och tillsammans med ortofoton över området användes som grund för en preliminär bedömning. Härfter företogs fältinventering som innefattade ett besök den 10 juli.

Naturvärdesinventeringen är utförd enligt SIS-standard 199000:2014, på fältnivå med detaljeringsgrad medel och med tillägg naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd. Området har besökts och bedömts utifrån naturvårdsperspektiv och värdefulla delområden har avgränsats.

Fältinventeringen har utförts på ett sådant sätt att vi inventerare utifrån beprövad kunskap och erfarenhet eftersökt de biotopkvaliteter och arter som är av betydelse för biologisk mångfald. Särskilt fokus har legat på så kallade naturvårdsarter, det vill säga arter som är skyddade, hotade, missgynnade

eller ekologiskt särskilt viktiga. Begreppet naturvårdsarter och de förkortningar som markerats för dessa förklaras i faktarutan. Utifrån påträffade naturvärden i form av strukturer och arter kan områdets naturvärden klassas i enlighet med standarden. Denna inventering genomfördes på detaljnivå medel, vilket innebär att endast ytor av 0,1 ha eller mer, eller linjeformade objekt med en längd av minst 50 m och en bredd av minst 0,5 m, avgränsas och bedöms.

Klassningen sker i fyra klasser av förhöjt naturvärde:

1 Högsta naturvärde
2 Högt naturvärde
3 Påtagligt naturvärde
4 Visst naturvärde

En närmare beskrivning av klassningssystemet ges i Bilaga 1.

Faktaruta: Naturvårdsarter

Naturvårdsarter enligt ArtDatabanken

Inventeringen av skyddsvärda och naturvårdsintressanta arter har bland annat eftersökt så kallade naturvårdsarter. I begreppet, som myntats av Artdatabanken, ingår rödlistade arter, fridlysta arter och sådana som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv, samt signalarter (indikerar artrikedom), ansvarsarter (sådana som har en stor andel av sin population i Sverige) och nyckelarter (arter som bär upp artsamhällen). De förkortningar vi angett vid artnamnen i denna rapport listas nedan.

Rödlistade arter

ArtDatabanken, som är en för Sveriges lantbruksuniversitet och Naturvårdsverket gemensam enhet, har via olika flora- och faunavårdskommittéer angivit vilka svenska växt- och djurarter som bör klassas som hotade eller missgynnade. Bedömningen sker vart femte år och nu gällande bedömning gjordes 2015. Dessa arter kallas gemensamt för rödlistade arter. Arterna anges i sex kategorier och följer det system som Internationella Naturvårdsunionen (IUCN) presenterat för global rödlistning.

RE	Försvunnen (Regionally Extinct)
CR	Akut hotad (Critically Endangered)
EN	Starkt hotad (Endangered)
VU	Sårbar (Vulnerable)
NT	Missgynnad (Near Threatened)
DD	Kunskapsbrist (Data Deficient)

Fridlysta eller skyddade arter

§F	Fridlysta (regionalt eller nationellt) enligt Artskyddsförordningen ASF.
§S	Strikt skyddade enligt Artskyddsförordningen och EU's art- och habitatdirektiv.

Signalarter

S	Signalarter (arter som använts för att indikera skyddsvärda skogsmiljöer).
---	--

Nyckelarter

N	Art som har stor betydelse för en mängd andra arter i aktuell naturtyp
---	--

Ansvarsarter

A	Arter som har en stor andel av sin population i Sverige eller regionen
---	--

Av oss tillagda kategorier som ej anges i Artdatabankens listning.

Ä	Äng/betesindikator. Art som använts som indikator för värdefull ängs- eller betesmark vid någon av inventeringarna av dessa naturtyper.
Ö	Övrigt intressant. Art som av oss bedöms som intressant i kommunen, t.ex. på grund av sällsynthet eller indikerande en i trakten viktig naturkvalitet.

Naturförhållanden

Inventeringsområdet är beläget i direkt anslutning till Grästorps tätort. Grästorp är omgett av ett slättlandskap och inventeringsområdet med sin flacka terräng består till största del av jordbruksmark, vilken brukas som åker, samt anslutande skogsbestånd. Ett motionsspår löper öster och söder om området och ansluter till den grusväg, som går genom norra halvan av området. Vägen utnyttjas av friluftslivet och ansluter till intilliggande bebyggelse. Grusvägen leder fram till ett område med spår av äldre odlingslandskap. Här har det funnits en liten äng som idag är under igenväxning, men röjd sedan ett par år tillbaka, samt en gammal åkerlapp som är slagen. Både ängen och åkern domineras av igenväxningsarter, men partier av hävdgynnad flora förekommer. I yttre delen av detta kulturpåverkade område står två medelgrova ekar i solöppet läge och här finns också ett vindskydd. Som helhet består inventeringsområdet av åkrar omväxlande med partier av medelålders skog, dominerad av gran, men med inslag av tall och lövträd. Spritt i åkerlandskapet finns små öppna eller trädbevuxna åkerholmar. I sydväst återfinns en deponi. Se figur 1-3.

Figur 1. Områdesbild

Figur 2. Områdesbild

Figur 3. Områdesbild

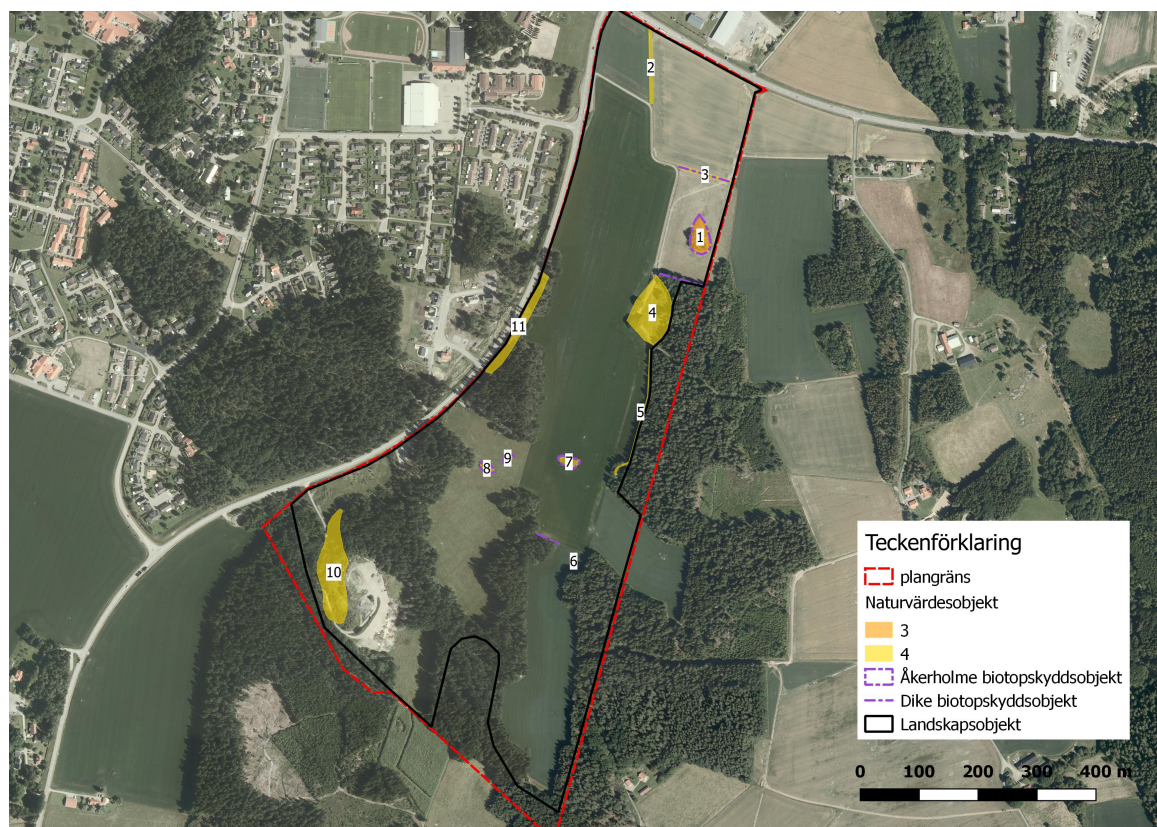
Resultat

Tidigare dokumenterade värden

En genomgång har gjorts av befintliga naturvårdsunderlag. Inventeringsområdet omfattas inte av något juridiskt skydd och angränsar inte heller till skyddad natur i någon form. Det finns uppgifter från 2013-2015 om häckningar av spillkråka(NT) och gröngöling(NT) en bit väster om området. Att området hyser motionsspår och har värden för friluftslivet framgår av Grästorps kommuns webbplats.

Avgränsade naturvärdesobjekt

Utifrån ovanstående uppgifter och resultatet av fältinventeringen har 11 naturvärdesobjekt avgränsats och klassats. Ett av naturvärdesobjekten har bedömts uppnå naturvärdesklass 3 och övriga har bedömts uppnå klass 4. Utöver dessa har ett landskapsobjekt avgränsats. Några biotopskyddsobjekt har markerats, vilket betyder att områden har påträffats som omfattas av det generella biotopskyddet enligt miljöbalken 7 kap 11§. Sex av dessa har också avgränsats som naturvärdesobjekt, och utöver dessa har ytterligare två diken markerats som biotopskyddsobjekt. Se karta 2 för översikt och numrering.

Karta 2. Avgränsade objekt.

1. Stor åkerholme med torr mark, lavklädda hållar och solitärbjörkar.

En artrik åkerholme med några få björkar, en liten gran samt en enbuske. Holmen består till stor del av en berghäll. Här växer hävdgynnade arter som fårsvingel (Ä), gulmåra (Ä), röllika, bergven, gråfibbla, prästkrage (Ä), bergsyra, styvmorsviol (Ä) och grönvit nattviol (Ä §F). Hällarna hyser en välutvecklad och artrik lavflora. En fälthare observerades samt gulsparr, som är rödlistad i kategorin VU.

Naturvärdesklass 3; påtagligt naturvärde Biotopskyddsobjekt

Figur 4. Naturvärdesobjekt 1, Stor åkerholme med torr mark, lavklädda hållar och solitärbjörkar.

2. Igenväxande körväg

En äldre körväg som håller på att växa igen av gräs och örter, samt några spridda buskar av apel, spetshagtorn och alm (CR). Fältskiktet domineras av knylhavre och i övrigt förekommer gulvial, kråkvicker och några andra kvävegynnade arter. Rapsfjäril och påfågelöga påträffades här, samt ett gryt som troligen tillhör kanin.

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

Figur 5. Naturvärdesobjekt 2, Igenväxande körväg

3. Igenväxt dike.

Ett öppet dike som är i princip igenväxt. Vegetationen påminner om vegetationen i naturvärdesobjekt 2. Knylhavre dominerar.

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde. Biotopskyddsobjekt

Figur 6. Naturvärdesobjekt 3, Igenväxt dike

4. Lägerplats

I anslutning till ett vindskydd finns här ett område med spår av äldre odlingslandskap. Här återfinns en liten äng som är under igenväxning men röjd sedan ett par år tillbaka, samt en gammal åkerlapp som är slagen. Ängen och åkern domineras av igenväxningsarter men med partier av hävdindikerande flora. Ängen angränsar till skog och skapar därmed en viktig brynzon. På andra sidan grusvägen står två medelgrova ekar i solöppet läge och här finns också ett vindskydd. I fältskiktet finns rester av ängsflora, med liten blåklocka (Ä) och ärenpris (Ä).

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

Figur 7. Naturvärdesobjekt 4, Lagerplats

5. Hedartad vägren

Vägrenen som följer grusvägen har en hedartad flora med ljung, lingon och blåbär och flera naturvårdsarter. Här påträffades knägräs (Ä), svinrot (Ä), ängsviol (Ä), fårsvingel (Ä) och blodrot. I södra delen av naturvärdesobjektet återfinns en äldre björk, vars växtsätt vittnar om att landskapet var ännu mer öppet tidigare.

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

Figur 8. Naturvärdesobjekt 5, Hedartad vägren

6-9. Åkerholmar

Några mindre åkerholmar ligger utspridda inom en begränsad del av åkerlandskapet. De utgör viktiga rester av ett äldre odlingslandskap och spelar en viktig roll som frizon för många arter som är trängda i det omgivande rationaliserade jordbruket. Några av dessa åkerholmar är bevuxna med buskar och träd - ofta bärande sådana - och är därigenom viktiga miljöer för exempelvis fåglar. Gulsparv (VU) sjöng flitigt från en av dem. Andra åkerholmar består till stor del av öppna hållar med artrika lavsamhällen. *Naturvärdesklass 4; visst naturvärde. Biotopskyddsobjekt*

Figur 9. Naturvärdesobjekt 6-9, en av åkerholmarna.

10. Lövskog

Ett ganska tätt lövbestånd med medelgrova ekar, aspar och sälgar växer i västra sluttningen kring deponin. I söder upp mot deponin finns även täta buskage av bland annat druvfläder och nässlor. Beståndet börjar få vissa inslag av död ved och är av värde för fågellivet.

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

11. Grova tallar

Ett skogsparti längs väg 186 med några grova tallar, varav en mycket grov.

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

Figur 10. Naturvärdesobjekt, 11 Grova tallar

Avgränsade landskapsobjekt

Större delen av inventeringsområdet har avgränsats som ett landskapsobjekt, innefattande ett stycke öppet jordbrukslandskap med rikedom på övergångszoner och småbiotoper som skogsbryn, åkerholmar, öppna diken och gamla brukningsvägar. Spridda bärande buskar, små ängsfragment, berghällar och vidkroniga träd förekommer. Småskaliga kantmiljöer som dessa är av stor betydelse för många av jordbrukslandskapets djur och växter. Sex arter av dagfjärilar påträffades under besöket, liksom de rödlistade fågelarterna gulsparv (VU), sånglärka (NT) och hussvala (NT).

Landskapsobjekt ges ingen värdeklass.

Naturvärdesbedömning - slutsats

Odlingslandskapet med intilliggande skogspartier hyser inga riktigt höga naturvärden, eftersom skogen är relativt ung och åkrarna i sig inte är särskilt värdefulla ur naturvårdsperspektiv. De förhöjda naturvärdena är koncentrerade till randzoner och småbiotoper. Det finns rester av ängsflora och flera åkerholmar med förhöjt naturvärde.

Skyddade arter

I området har påträffats tre arter som enligt Naturvårdsverkets handbok för Artskyddsförordningen (ASF) omfattas av strikt skydd för sina fortplantningsmiljöer. Det gäller de tre rödlistade fågelarterna gulsparv (VU), sånglärka (NT) och hussvala (NT). Den sistnämnda syntes bara födosökande kring deponin och bedöms inte häcka i området. Det gör däremot sannolikt de båda andra. För gulsparven är det åkrarna med spillsäd och ogräs och den sammanlagda mängden träd- och buskklädda åkerholmar och bryn som är avgörande. För sånglärkan är de öppna åkrarnas innehåll av fröer och insekter avgörande, liksom förekomsten av träd- och buskfria kantzoner utmed diken och vägar.

Artskyddsförordningens strikta skydd kan i vissa fall ändå medge en exploatering, ifall skyddsåtgärder kan vidtas som säkerställer de skyddade arternas fortbestånd inom eller i anslutning till området.

Referenser

ArtDatabanken. 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. Artdatabanken, SLU, Uppsala

ArtDatabanken. Artfakta, <https://artfakta.artdatabanken.se/>

Grästorps kommuns webbplats. <http://www.grastorp.se/uppleva-och-gora/fritid/motionsspar.html>

Länsstyrelsens infokarta <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/vastragotaland/infokartan/>

Skogsstyrelsens infokarta <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>

Swedish standards institute SIS 2014: Svensk standard 199000:2014 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning, fastställd 2014-05-27

Bilaga 1. Naturvärdesklassning enligt SVENSK STANDARD SS199000:2014

Utifrån påträffade naturvärden i form av strukturer och arter kan ett områdes naturvärden klassas i enlighet med den standard för naturvärdesklassning som utarbetats vid SIS.

En naturvärdesklassning görs utifrån två kriterier:

- *Ekologiska förutsättningar* för biologisk mångfald i form av strukturer eller miljöförhållanden, samt naturtyper som är hotade eller sällsynta.
- *Förekomst av naturvårdsarter* eller artrikedom.

Begreppet *naturvårdsarter* syftar på:

- Skyddade arter, alltså arter som omfattas av Artskyddsförordningen. I naturvärdesklassningen avses dock av fågelarterna bara de som markerats med B i bilaga till förordningen, är rödlistade eller uppvisar en tydlig och varaktig negativ trend.
- Typiska arter för Natura 2000-naturtyper enligt EU's habitatdirektiv
- Rödlistade arter enligt senaste rödlista från ArtDatabanken
- Signalarter; dels de som används i Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering och dels de som använts som indikatorer på höga naturvärden i andra riksomfattande inventeringar.

Klassningen sker i fyra klasser av förhöjt naturvärde:

1 Högsta naturvärde
2 Högt naturvärde
3 Påtagligt naturvärde
4 Visst naturvärde

Så här tolkas klassningen:

1 Högsta naturvärde – störst positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

2 Högt naturvärde – stor positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

Naturvärdesklass 2 motsvarar ungefär Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringens klass 1 och 2, ängs- och betesmarksinventeringens klass aktivt objekt, ängs- och hagmarksinventeringens klass 1–3, ädellövskogsinventeringen klass 1 och 2, skyddsvärda träd enligt åtgärdsprogrammet, våtmarksinventeringens klass 1 och 2, rikkärnsinventeringens klass 1–3, limniska nyckel-biotoper, skogsbrukets klass urvatten, värdekärnor i natur-reservat [15] samt fullgoda Natura 2000-naturtyper [16]. Detta förutsatt att de inte uppfyller högsta naturvärde.

3 Påtagligt naturvärde - påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Naturvärdesklass 3 motsvarar ungefär ängs- och betes-marksinventeringens klass restaurerbar ängs- eller betesmark, Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, lövskogsinventeringens klass 3, ädellövskogsinventeringens klass 3, våtmarksinventeringens klass 3 och 4 samt skogsbrukets klass naturvatten.

4 Visst naturvärde - viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Naturvärdesklass 4 motsvarar inte någon klass i de större nationella inventeringar som gjorts.

Naturvärdesklass 4 motsvarar ungefär områden som omfattas av generellt biotopskydd men som inte uppfyller kriterier för högre naturvärdesklass.

Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

Landskapsobjekt

Ibland kan naturvärden finnas utspridda i, beroende av eller i form av karaktären på ett vidare landskap. Det kan då vara lämpligt att avgränsa särskilda landskapsobjekt. Dessa kan, men behöver inte innehålla naturvärdesobjekt enligt ovan. Landskapsobjekten naturvärdesklassas inte, men värdena beskrivs.

Naturvärdesinventering som underlag för detaljplan Arena Skubbet, Grästorps.
2018-09-07

Uppdragsgivare: Grästorps kommun
Uppdragsledare: Therese Alfsson, Melica